

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	18 Mehefin 2024
TEITL YR ADRODDIAD:	Penderfyniadau cyhoeddus ar gyfer holl Gyngorau Cymru gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cyngori'r Pwyllgor am benderfyniadau Cymru gyfan a gyhoeddwyd ar wefan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Rhagfyr 2023 a 31 Mai 2024.
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol mwycs@ynysmon.llyw.cymru
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxc@ynysmon.llyw.cymru 01248 752586

1. CYFLWYNIAD

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi crynodeb o'r wybodaeth a gyhoeddwyd o dan y penawd "[Ein Canfyddiadau](#)" ar wefan [Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru \(OGCC\)](#) ar gyfer y misoedd Rhagfyr 2023 hyd Mai 2024 mewn perthynas â materion Cod Ymddygiad yn unig [ATODIAD 1].

2. NEWYDDLLEN CHWARTEROL

Yn ogystal â'r wybodaeth ar y wefan, mae'r Ombwdsmon yn cyhoeddi Newyddlen chwarterol.

- Mae trydydd Newyddlen Chwarterol yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru [Medi – Rhagfyr 2023] (dyddiedig Ionawr 2024) i'w weld [yma](#).
- Mae pedwerydd Newyddlen Chwarterol yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru [Ionawr – Mawrth 2024] (dyddiedig Mai 2024) i'w weld [yma](#).

3. CEFNDIR

Mae OGCC yn gweithredu pwerau "sifft gyntaf" dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, sy'n gosod dyletswydd ar OGCC i ystyried cwynion y gallai aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru fod wedi torri eu cod ymddygiad. Mae awdurdodaeth OGCC yn cynnwys cyngorau sir a chynghorau tref a chymuned.

Ar ôl derbyn cŵyn, mae OGCC yn gweithredu prawf trothwy er mwyn gweld a ddylid ymchwilio i'r gŵyn ai pheidio. Mae'r prawf trothwy yn cynnwys OGCC yn bodloni :-

- Bod tystiolaeth i awgrymu y gallai'r cod ymddygiad fod wedi cael ei dorri; a
- Bod y mater yn ddigon difrifol fel ei fod o fudd i'r cyhoedd bod ymchwiliad yn cael ei agor.

Yn dilyn agor ymchwiliad, gallai OGCC ddod i un o bedwar canlyniad o dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000 sef:

1. nad oes unrhyw dystiolaeth bod cod ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri;
2. nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad;
3. y dylid cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod ar gyfer ystyriaeth y pwyllgor safonau; neu
4. bod y mater yn cael ei gyfeirio at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer penderfyniad drwy driwlynlys (bydd hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Os yw (3) neu (4) uchod yn berthnasol, bydd OGCC yn cyflwyno ei adroddiad i'r pwyllgor safonau lleol neu Banel Dyfarnu Cymru (PDC) a lle'r pwyllgor, neu driwlynlys achos ar ran PDC, yw cynnal gwrandawriad er mwyn ystyried y dystiolaeth a gwneud penderfyniad terfynol a gafodd y côd ymddygiad ei dorri ai peidio, ac os hynny, a ddylid rhoi cosb a beth ddylid ei roi fel cosb.

Mae gan bwyllgorau safonau awdurdod statudol i wahardd cynghorwyr am gyfnodau hyd at 6 mis. Does gan bwyllgorau safonau ddim pwerau anghymhwys, a lle bydd canfyddiadau o dorri rheolau, byddant yn ceisio rhoi cosb sy'n briodol ar gyfer y drosedd. Bydd hyn yn aml iawn yn gerydd (cerydd cyhoeddus) neu'n argymhelliad o hyfforddiant/ymrwymiad/cyfyngu ayb.

Mae gan driwlynlys achos awdurdod i wahardd cynghorydd am hyd at 12 mis ac anghymhwys hyd at 5 mlynedd.

4. ARGYMHELLIAD

Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb yr adroddir arnynt yn **ATODIAD 1**.

ATODIAD:

1.	Crynodeb o'r wybodaeth a gyhoeddwyd o dan y penawd " Ein Canfyddiadau " ar wefan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) ar gyfer y misoedd Rhagfyr 2023 hyd Mai 2024 mewn perthynas â materion Cod Ymddygiad yn unig.
----	--

ATODIAD 1

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod Achos	Dolen i'r achos ar wefan OGCC	Math o adroddiad - Pwnc	Math o adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
01/16/2024	Cyngor Castell-nedd Port Talbot	202207282	Dyletswydd i gadw at y gyfraith : Cyngor Castell-nedd Port Talbot - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Dyletswydd i gadw at y gyfraith	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Nid yw Pwyllgor Safonau Cyngor Castell-nedd Port Talbot wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
03/13/2024	Cyngor Tref Aberystwyth	202207025/ 202106268	Dyletswydd i gadw at y gyfraith : Cyngor Tref Aberystwyth - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Dyletswydd i gadw at y gyfraith	Cyfeiriwyd at Panel Dyfarnu Cymru	Nid yw Panel Dyfarnu Cymru wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
03/27/2024	Cyngor Tref Cei Newydd	202204033	Dyletswydd i gadw at y gyfraith : Cyngor Tref Cei Newydd - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Dyletswydd i gadw at y gyfraith	Cyfeiriwyd at Panel Dyfarnu Cymru	Nid yw Panel Dyfarnu Cymru wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
03/11/2024	Cyngor Cymuned Llandeilo Bertholau	202203308	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Cymuned Llandeilo Bertholau - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Nid yw Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Fynwy wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
03/27/2024	Cyngor Tref Porthcawl	202201160/ 202201353	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Tref Porthcawl - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Nid yw Pwyllgor Safonau Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
03/27/2024	Cyngor Tref Pen-y-bont ar Ogwr	202204885	Datgelu a Chofrestr Buddiannau : Cyngor Tref Pen-y-bont ar Ogwr - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Datgelu a Chofrestr Buddiannau	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Canfu Pwyllgor Safonau Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr fod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â pharagraffau 4(b) a 6(1)(a) o'r Cod Ymddygiad. Gellir gweld dolen i fanylion y gwrandawriad yma . Penderfynodd y Pwyllgor mai'r gosb fwyaf priodol i'w chymhwyso oedd cerydd, a'i gofnodi pe bai'r Cyn-Aelod yn dal i fod yn Aelod etholedig, y byddent wedi gosod gwaharddiad o 4 mis.

ATODIAD 1

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod Achos	Dolen i'r achos ar wefan OGCC	Math o adroddiad - Pwnc	Math o adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
						Gall yr Aelod apelio yn erbyn y penderfyniad hwn.
01/05/2024	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	202206441	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Dim angen gweithredu	Rhodddwyd cyngor i'r Aelod fod yn ymwybodol o'i ymddygiad yn y dyfodol, yn enwedig wrth geisio rheoli sefyllfaoedd dadleuol a sensitif, ac i fod yn ymwybodol o'i ddefnydd o iaith, a sut y gallai hyn ymddangos i eraill. Gan fod hwn yn ddigwyddiad 'unwaith yn unig', nid oedd yn gymesur nac o fudd i'r cyhoedd gymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r mater.
03/26/2024	Cyngor Tref Dinbych-y-pysgod	202207862	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Tref Dinbych-y-pysgod - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Dim angen gweithredu	Canfu'r Ombwdsmon mai anghydfod preifat oedd hwn, a bod yr Aelod wedi ceisio ei ddatrys yn breifat. Ar y cyfan, ni chafodd yr Ombwdsmon ei argyhoeddi gan y dystiolaeth a ystyriwyd fod y Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau wedi'i dorri.
12/07/2023	Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	202203322/ 202203379	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Canfu Pwyllgor Safonau'r Cyngor fod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â pharagraff 6(1)(a) o'r Cod Ymddygiad. Penderfynodd y Pwyllgor mai'r sancsiwn mwyaf priodol i'w gymhwyso oedd ceryddu, gydag argymhelliad am hyfforddiant pellach mewn perthynas â Chod Ymddygiad yr Aelodau, gyda phwyslais arbennig ar ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol er mwyn atal achosion o dorri rheolau rhag codi yn y dyfodol.

ATODIAD 1

	Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod Achos	Dolen i'r achos ar wefan OGCC	Math o adroddiad - Pwnc	Math o adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
							Mae dolen at fanylion y Gwrandawriad ar gael yma.
	12/13/2023	Cyngor Dinas Casnewydd	202207150	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Dinas Casnewydd - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Dim tystiolaeth o dorri'r Cod	Canfu ymchwiliad yr Ombwdsmon fod fersiwn yr achwynydd a'r Aelod o'r digwyddiad yn wahanol. Dywedodd yr Aelod nad oedd wedi cyfeirio at ei swydd fel cynghorydd. Canfu'r Ombwdsmon nad oedd tystiolaeth annibynnol gan dystion, nac unrhyw fath arall o dystiolaeth, ar gael i brofi beth ddigwyddodd yn ystod y digwyddiad ac, yn unol â hynny, nid oedd digon o dystiolaeth i awgrymu bod yr Aelod wedi cyfeirio at ei swydd fel cynghorydd. O ganlyniad, o ystyried nad oedd digon o dystiolaeth bod yr Aelod yn gweithredu yn rhinwedd ei swydd fel cynghorydd yn ystod y digwyddiad, ni chafodd y rhan fwyaf o ddarpariaethau'r Cod (gan gynnwys y gofyniad i ddangos parch ac ystyriaeth i eraill) eu dilyn. Yr unig ddarpariaeth yn y Cod sy'n berthnasol bob amser, gan gynnwys pan oedd yr Aelod yn gweithredu'n breifat, oedd y rhwymedigaeth i beidio â gweithredu mewn ffordd y gellid yn rhesymol ystyried ei bod wedi dwyn anfri ar y Cyngor a/neu swydd cynghorydd. Er i'r achwynydd roi gwybod i'r Heddlu am y digwyddiad, ni siaradodd yr Heddlu â'r Aelod am y digwyddiad ac ni chymerwyd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r mater. Yng ngoleuni hyn, canfu'r Ombwdsmon

ATODIAD 1

	Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod Achos	Dolen i'r achos ar wefan OGCC	Math o adroddiad – Pwnc	Math o adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
							nad oedd unrhyw dystiolaeth bod yr Aelod wedi dwyn anfri ar ei swydd fel cynghorydd ac ar y Cyngor. Felly, ar sail y dystiolaeth a oedd ar gael, ni chafodd yr Ombwdsmon ei argyhoeddi bod tystiolaeth i awgrymu bod y Cod wedi'i dorri.
	03/23/2024	Cyngor Tref Hwlfordd	202208468	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Tref Hwlfordd - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Dim angen gweithredu	Gan nad yw'r Cyn-aelod yn aelod o'r cyngor mwyach, pe bai Pwyllgor Safonau'r Cyngor Sir yn canfod achos o dorri'r amodau'r Cod Ymddygiad, byddai unrhyw gosb yn cael ei chyfyngu i gerydd yn unig. Yng ngoleuni'r uchod, roedd yr Ombwdsmon o'r farn na fyddai cymryd camau pellach yn fater er budd y cyhoedd.
	01/12/2024	Cyngor Cymuned Llansantffraed	202208582	Dyletswydd i gadw at y gyfraith : Cyngor Cymuned Llansantffraed - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Dyletswydd i gadw at y gyfraith	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Nid yw Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ceredigion wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
	01/24/2024	Cyngor Bro Morgannwg	202200739	Gwrthrychedd a phriodoldeb : Cyngor Bro Morgannwg - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Gwrthrychedd a phriodoldeb	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Nid yw Pwyllgor Safonau Cyngor Bro Morgannwg wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
	02/28/2024	Cyngor Cymuned Saint Nicolas a Thresimwn	202104717	Uniondeb : Cyngor Cymuned Saint Nicolas a Thresimwn - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Uniondeb	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Nid yw Pwyllgor Safonau Cyngor Bro Morgannwg wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.
	05/20/2024	Cyngor Tref Pen-y-bont ar Ogwr	202203440	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch: Cyngor Tref Pen-y-bont ar Ogwr - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Nid yw Pwyllgor Safonau Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr wedi cynnal Gwrandawriad hyd yma.

ATODIAD 1

	Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod Achos	Dolen i'r achos ar wefan OGCC	Math o adroddiad – Pwnc	Math o adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
	[dim dyddiad wedi ei nodi]	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	202200187	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch: Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam - PSOW Cymraeg (ombwdsmon.cymru)	Hyrwyddo cydraddold eb a pharch	Dim angen gweithredu	Nid oes unrhyw wybodaeth wedi ei gyhoeddi gan OGCC ynghylch y mater hwn.